

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS ATSIŠAKANT 7 METŲ AMŽIAUS ASMENIUI ATIDARYTI SĄSKAITĄ BANKE „INFORMACIJA NESKELBTINA“

2016-07-18 Nr. (16)SI-99)SP-70

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – ir Tarnyba) gautas Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) piliečio E.E. (toliau – ir pareiškėjas), turinčio leidimą nuolat gyventi Lietuvoje, skundas dėl to, kad AB „Informacija neskelbtina“ (toliau – ir Bankas) atsisakė jo 7 metų sūnui, turinčiam leidimą gyventi Lietuvoje, atidaryti sąskaitą šiame Banke. Iš skunde bei susirašinėjimo dokumentuose su Banku pateiktos informacijos išvelgtinos kelios priežastys, dėl kurių pareiškėjo sūnui buvo atsisakyta atidaryti sąskaitą Banke, t.y., asmens gyvenamoji vieta, pilietybė, amžius, pajamų šaltinio pobūdis. Pareiškėjas skunde nurodo Banko darbuotojų pavardes, kurie jam teikė neišsamią informaciją ir kurie atsisakė atidaryti sąskaitą jo 7 metų sūnui.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 2 d., 2016 m. liepos 7 d. raštu Nr. (16)SN-96)S-534 kreipėsi į Baką ir paprašė per 3 darbo dienas (kaip galima skubiau) nuo reikalavimo gavimo dienos pateikti paaiškinimus dėl skundo dalyko ir atsakyti į šiuos klausimus:

1. Ar yra nustatyti amžiaus apribojimai asmenims, siekiantiems atidaryti sąskaitą Banke, jei taip, tai kokie ir koks teisės aktas šiuos apribojimus nustato?

2. Ar yra nustatytos skirtingos sąlygos atidaryti sąskaitas Banke Lietuvos Respublikos piliečiams, Europos Sąjungos šalių piliečiams bei ne Europos Sąjungos šalių piliečiams? Jei taip, prašyta paaiškinti kokie apribojimai, draudimai bei papildomas sąlygos yra nustatytos ne Lietuvos Respublikos piliečiams bei kokiame teisės akte jie yra įtvirtinti?

3. Prašyta paaiškinti, dėl kokių konkrečių priežasčių nebuvo atidaryta sąskaita Banke JAV piliečio 7 metų sūnui bei savo atsakymą pagrįsti teisės aktų nuostatomis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Banko Konsultacijų centro direktorė 2016 m. liepos 13 d. rašte Nr. SR/16-18175 pateikė atsakymus į lygių galimybių kontrolieriaus rašte Nr. (16)SN-96)S-534 pateiktus klausimus eilės tvarka.

Dėl klausimo Nr. 1

Banko Konsultacijų centro direktorė informavo, kad Banke nėra nustatyti amžiaus apribojimai asmenims, norintiems atidaryti sąskaitas Banke, tačiau paslaugų apimtis skiriasi nuo asmens įgyto veiksnio: nepilnamečiams iki 14 metų amžiaus atstovauja tėvai, o asmenys, sulaukę 14 metų amžiaus, sandorius sudaro patys, turėdami tėvų ar globėjų sutikimą, pateiktą tiesiogiai Bankui. Banko rašte teigiama, kad pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 2.7 str. 3 d. nepilnamečiai iki 14 metų turi teisę savarankiškai sudaryti buitinius sandorius, susijusius su asmeninės naudos gavimu neatlygintinai, taip pat sandorius, susijusius su savo uždirbtų lėšų, atstovų pagal įstatymą ar kitų asmenų suteiktų lėšų panaudojimu. Bankas, atsižvelgdamas į tai, kad nepilnamečių iki 14 metų gebėjimas sudaryti smulkius buitinius sandorius nevienodas priklausomai nuo amžiaus, suteikia galimybę dalyvauti jaunimo programoje asmenims nuo 7 metų. Pasak Konsultacijų centro direktorės, šis amžiaus kriterijus yra teisėtas, nes, vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 9 str. 3 d., pagal pradinio ugdymo programą vaikas pradedamas ugdyti, kai jam sueina 7 metai, ir todėl tokio amžiaus vaikas tėvų sprendimu ir pagal tėvų sudarytas su Banku sutartis dėl banko sąskaitos atidarymo ir mokėjimo priemonių išdavimo jau gali mokėjimo kortelės pagalba sudaryti smulkius buitinius sandorius.

Todėl Banko rašte informuojama, kad 2015 m. gegužės 4 d. laiške pareiškėjui buvo pranešta, kad galimybė atidaryti sąskaitą Banke kartu su prie jos išduota mokėjimo kortele atsiras tuomet, kai pareiškėjo sūnus sulauks 7 metų, tačiau Banko rašte apgailestaujama, kad dėl įvykusio nesusipratimo pareiškėjui nebuvo papildomai paaiškinta, kad tik sąskaitą Banke ar indėlių taupymo tikslu galima atidaryti ir nesulaukus 7 metų amžiaus.

Dėl klausimo Nr. 2

Banko Konsultacijų centro direktorė informavo, kad Bankas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymu bei poįstatyminiais teisės aktais, taip pat tarptautinėmis sutartimis, JAV teisės aktu, t.y., Užsienio sąskaitoms taikomų mokestinių prievolių vykdymo aktu, kuriame nustatyti reikalavimai, siekiant nustatyti fizinius asmenis, galimai esančius JAV mokesčių mokėtojais ar turinčius JAV mokesčių mokėtojų požymių,

taiko skirtingus reikalavimus asmenims, atsižvelgiant į jų rezidavimo vietą ir pilietybę, jeigu pageidaujantis sąskaitą atidaryti asmuo turi leidimą tik laikinai, o ne nuolat gyventi Lietuvos Respublikos teritorijoje. Todėl Banko rašte patvirtinama, kad pilietybės identifikavimas yra labai svarbus prieš nusprendžiant atidaryti sąskaitą Banke.

Banko rašte taip pat informuojama, kad Bankas reikalauja informacijos iš būsimų klientų apie planuojamas įplaukas ir atsiskaitymus, naudos gavėjus, pinigų, lėšų šaltinius, kilmę, nes Bankas turi žinoti dalykinių santykių su klientu pobūdį bei tikslą. Banko Konsultacijų centro direktorė informavo, kad asmeniui, turinčiam užsienio valstybės (ne Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams, Norvegijos, Šveicarijos, Islandijos ir Lichtenšteino piliečiams ir jų šeimos nariams) pilietybę ir neturinčiam leidimo nuolat gyventi Lietuvoje, pagrįstai taikoma sustiprinta kliento ir naudos gavėjo tapatybės nustatymo procedūra ir atitinkami reikalavimai pateikti daugiau informacijos bei ją pagrindžiančių dokumentų nei Lietuvos Respublikos piliečiams ir nuolatiniais gyventojams.

Banko rašte paaiškinama, kad Bankas, įgyvendindamas Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo nuostatas, prašo visus klientus nepaisant pilietybės ir rezidavimo vietos užpildyti nustatytos formos Fizinio asmens deklaraciją ir atsakyti į pateiktus klausimus.

Dėl klausimo Nr. 3

Banko Konsultacijų centro direktorė pateikė elektroninio susirašinėjimo su pareiškėju kopijas iš kurių paaiškėjo, kad pareiškėjas į Banką kreipėsi jau 2015 m. gegužės 4 d. konsultacijos dėl sąskaitos sūnaus vardu atidarymo, kai sūnui dar buvo 6 metai, ir į šį pasiteiravimą pareiškėjui buvo atsakyta. 2016 m. gegužės 9 d. pareiškėjas vėl kreipėsi į Banką, prašydamas pateikti informaciją, kokie dokumentai reikalingi sąskaitos sūnaus vardu atidarymui.

Banko rašte informuojama, kad 2016 m. birželio 27 d. pareiškėjo sūnaus vardu buvo užpildyta Fizinio asmens deklaracija, kuri yra privaloma prieš nusprendžiant atidaryti sąskaitą banke. Banko atsakingi darbuotojai, susipažinę su minėto Fizinio asmens deklaracijos turiniu, 2016 m. birželio 28 d. priėmė neigiamą sprendimą dėl sąskaitos atidarymo. Apie šį Banko sprendimą pareiškėją informavo Banko padalinio darbuotoja, nurodydama, kad Fizinio asmens deklaracijoje nurodytas sąskaitos turėjimo tikslas nėra pakankamas sąskaitai atidaryti, nes nepilnametis negaus jokių išmokų, kurioms mokėti būtina turėti sąskaitą Banke. Banko rašte paaiškinama, kad tokia atsisakymo atidaryti sąskaitą priežastis yra pagrįsta, jeigu asmuo yra ne Lietuvos Respublikos pilietis arba turi laikiną leidimą gyventi Lietuvoje.

Banko Konsultacijų centro direktorė informavo, kad Bankas, gavęs Tarnybos raštą, dar kartą detaliam įvertino visas aplinkybes ir priėmė pareiškėjo sūnui palankų sprendimą dėl Banko sąskaitos atidarymo nepilnamečiui su tikslu dalyvauti Jaunimo programoje, o pirminis neteisingas sprendimas

esą buvo todėl, kad pareiškėjas Banko darbuotojams nesudarė deramų sąlygų atlikti išsamesnės analizės apie pareiškėją. Apie Banko sprendimą pareiškėjas buvo informuotas telefonu 2016 m. liepos 13 d.

Banko rašte apgailestaujama, kad dėl Banko darbuotojos nepatyrimo pareiškėjas buvo neteisingai informuotas apie sąskaitos sūnaus vardu atidarymo galimybes ir patikinama, kad ateityje bus imamasi reikalingų priemonių, užtikrinančių tinkamą komunikavimą su klientais.

Banko Konsultacijų centro direktorė patvirtino, kad Bankas neatlieka neteisėtų veiksmų, susijusių su galimo kliento diskriminavimu dėl amžiaus, pilietybės ar pajamų šaltinio.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Vertinant pareiškėjo sūnaus galimai mažiau palankų traktavimą dėl gyvenamosios vietos, pilietybės bei pajamų šaltinio pobūdžio Banko paslaugų teikimo srityje, pažymėtina, kad:

1) pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. diskriminacija yra draudžiama lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Iš išdėstyto pagrindų sąrašo matyti, kad gyvenamosios vietos pagrindas nepatenka į Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą draudžiamų diskriminavimo pagrindų sąrašą, kuris yra baigtinis ir negali būti aiškinamas plečiamai;

2) pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. pilietybės pagrindas nėra tapatinamas su asmens tautybe, nes tautybė parodo asmens priklausymą tam tikrai tautai, etnosui. Įvairių tautybių žmonės gali būti vienos valstybės piliečiai, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos piliečiais yra lietuvių, rusų, lenkų ir kitų tautybių žmonės;

3) pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str.6 d. socialinė padėtis – tai fizinio asmens įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų sistemai priklausančiose įstaigose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens finansine (ekonomine) padėtimi susiję veiksniai. Taigi, vadovaujantis Lygių galimybių įstatyme įtvirtinta socialinės padėties apibrėžtimi, šiuo aptariamu atveju gaunamos pajamos, turima nuosavybė bei kiti su finansine asmens padėtimi susiję veiksniai galėtų būti vertinami kaip faktorius, sukeliantis galimai mažiau palankų asmenų traktavimą, siekiant atidaryti sąskaitą banke. Tačiau skundo tyrimo metu nenustatyta, kad pareiškėjo sūnaus turtinė padėtis, negaunamos (gaunamos) pajamos galėjo, gali ar galėtų daryti įtaką jo sąskaitos atidarymui Banke. Priešingai, Banko rašte paaiškinama, jog sąskaitą Banke ar indėlį taupymo tikslu galima

sudaryti ir su asmeniu, nesulaukusių 7 metų, nepaisant jo pajamų ar kitų su jo finansine padėtimi susijusių veiksmų. Būtina atkreipti dėmesį, kad pagal Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo 3 str. Lietuvos bankas greta kitų institucijų yra atsakingas už pinigų plovimo ir (ar) teroristų finansavimo prevenciją. Todėl objektyvu ir pateisinama, kad Bankas atlieka būsimų klientų vertinimą ir teiraujasi apie galimų pajamų šaltinio pobūdį ir įplaukų kilmę. Nustačius galimus Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo pažeidimus, gaunamų pajamų šaltinio pobūdis ar neteisėti pinigų panaudojimo tikslai galėtų būti priežastimi atsisakyti atidaryti sąskaitą Banke. Darytina išvada, kad ne pats gaunamų pajamų faktorius ar kiti su finansine padėtimi susiję veiksniai, t.y., ne socialinė padėtis, bet pajamų šaltinio pobūdis, jeigu jis yra prieštaraujantis Lietuvos Respublikos įstatymams, galėtų būti veiksmu, lemiančiu Banko atsisakymą atidarytą klientui sąskaitą Banke.

Vadinasi, pareiškėjo sūnaus galimai mažiau palankus traktavimas dėl gyvenamosios vietos, pilietybės bei pajamų šaltinio pobūdžio Banko paslaugų teikimo srityje negali būti vertinamas, kadangi šių aplinkybių tyrimas nepriskirtas lygių galimybių kontrolieriaus kompetencijai.

2. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bankas, atsisakydamas atidaryti sąskaitą pareiškėjo sūnui, kuris yra 7 metų amžiaus, netaikė pareiškėjo sūnui mažiau palankaus traktavimo dėl amžiaus paslaugų teikimo srityje. Taigi buvo atliekamas tyrimas dėl galimo Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. pažeidimo.

Pažymėtina, kad Lygių galimybių įstatymas įpareigoja prekių pardavėjus, gamintojus ar paslaugų teikėjus įgyvendinti lygias galimybes dėl įtvirtintų draudžiamų diskriminavimo pagrindų. Pagal minėto įstatymo 8 str. 1 p. prekių pardavėjai, gamintojai ar paslaugų teikėjai nepaisant lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės ir religijos visiems vartotojams privalo sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas, o šios pareigos nesilaikymas yra laikomas Lygių galimybių įstatymo pažeidimu (Lygių galimybių įstatymo 10 str.).

3. Vertinant galimai mažiau palankų 7 metų pareiškėjo sūnaus traktavimą dėl amžiaus Banko paslaugų teikimo srityje, būtina konstatuoti, kad pats Bankas 2016 m. liepos 13 d. rašte paaiškino, kad sąskaitą Banke ar indėlį taupymo tikslu galima atidaryti ir asmenims, nesulaukusiems 7 metų amžiaus. Akivaizdu, kad dėl Banko darbuotojų nepakankamo komunikavimo Pareiškėjui apie tai nebuvo pranešta.

Banko interneto svetainėje nurodoma, kad Bankas siūlo programas jaunimui (Jaunimo programa), kurios yra klasifikuojamos pagal asmenų amžių į skirtingas grupes. Taigi Bankas siūlo

specialias 7-13 metų, 14-17 metų, 18-22 metų ir 23-25 metų amžiaus asmenų programas. Banko minėtoje interneto svetainėje informuojama, kad kiekvienas Jaunimo programos dalyvis gauna visus įrankius, reikalingus išmokti paprastai ir šiuolaikiškai tvarkyti savo finansus, t.y., mokėjimo korteles, interneto banką, o investuodami virtualius eurus investavimo žaidime, Jaunimo programos dalyviai gali įgyti investavimo žinių. Būtent su tikslu dalyvauti Jaunimo programoje, pasak Banko Konsultacijų centro direktorės, buvo nuspręsta pareiškėjo sūnui, kuris yra 7 metų amžiaus, atidaryti sąskaitą Banke.

4. Pažymėtina, kad Civilinio kodekso 2.7 str., reglamentuojančio nepilnamečių iki 14 metų civilinį veiksnumą, 1 d. nustatyta, kad už nepilnamečius iki keturiolikos metų sandorius jų vardu sudaro tėvai arba globėjai. Civilinio kodekso 2.7 str. 3 d. suteikia teisę nepilnamečiams iki 14 metų sudaryti tam tikrus sandorius, t.y., nepilnamečiai iki 14 metų turi teisę savarankiškai sudaryti smulkius buitinius sandorius, sandorius, susijusius su asmeninės naudos gavimu neatlygintinai, taip pat sandorius, susijusius su savo uždirbtų lėšų, atstovų pagal įstatymą ar kitų asmenų suteiktų lėšų panaudojimu, jeigu šiems sandoriams nėra nustatyta notarinė ar kita speciali forma. Taigi konstatuotina, kad Civilinis kodeksas nedraudžia asmenims iki 14 metų atlikti tam tikrus sandorius ir šias teises įgyvendinti tapus bankų klientais (naudotis interneto banku, atlikti smulkius buitinius sandorius). Šią nepilnamečių asmenų teisę Bankas klientams siūlo įgyvendinti dalyvaujant Jaunimo programose.

Pažymėtina, kad Civilinis kodeksas nedraudžia, o Banko interneto svetainės nuorodoje „Sąskaitų atidarymas“ yra patvirtinama galimybė atidaryti sąskaitą asmenims iki 18 metų. Bankas savo minėtoje interneto svetainėje informuoja, kad jei sąskaita atidaroma nepilnamečiui iki 18 metų, reikia pateikti nepilnamečio gimimo liudijimą.

Taigi tyrimo metu nenustatyta, kad Bankas apriboja galimybes asmenims iki 7 metų ir vyresniems klientams atidaryti sąskaitas Banke dėl amžiaus, taip pat tyrimo metu nenustatyta, kad Bankas apribojo galimybę pareiškėjo sūnui atidaryti sąskaitą Banke dėl jo amžiaus ir todėl tyrimo metu nenustatyta, kad Bankas pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 14 str., 15 str. bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 21 str. 1 d. 3 p., 4 d. ir 24 str. 1 d. 4 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Nutraukti skundo tyrimą dalyje dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu, nepasitvirtinus nurodytiems pažeidimams.

2. Skundą dalyje dėl galimos diskriminacijos gyvenamosios vietos, pilietybės bei pajamų šaltinio pobūdžio pagrindais palikti nenagrinėtu.

3. Su sprendimu supažindinti Banką ir pareiškėją.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė